

Tehetség, sajátos nevelési igény, 21. századi munkakörnyezet

Programfejlesztés a Piarista Kilátó Központban

Elter András

**Minősített Tehetséggondozó Műhelyek
IV. Szakmai Találkozója**

2022. december 6–9.

Kihívások és inspirációk: Változó munkakörnyezet a 21. században

Átalakulás több nézőpontból

- humánerőforrás menedzsment – „*tehetségháború*” (Michaels, Handfield-Jones, Axelrod, 2001)
- urbanisztika – „*kreatív osztály*” (Florida, 2002)
- innovációkutatás – „*innovációs verseny*” (Hámori, Szabó, 2012)
- termelési folyamatok – „*4. ipari forradalom*” (Schwab, 2015)
- technológia hatása a munkaerőpiacra – „*robotok kora*” (Ford, 2017)
- szociológia – „*ember 2.0*” (Csepeli, 2020)
- élesedő kép a tehetség munkaerőpiaci hasznosulásáról (Tóth, 2020)
- a 21. századi kompetenciák helye a tudásgazdaságban (Vass, 2020)
- „próba és tanulás” modell (Ibarra, 2003)
- oktatási robotika és konstrukcionizmus (Papert, 1980, Alnajjar et al., 2022)
- maker movement és alkotópedagógia (Blikstein, 2018)
- Digitális Közösségi Alkotóműhelyek a szakképzésben (Szakképzés 4.0, 2019)
- fejlődő kreativitásmérés (Szitó, Rákóczi, 2019)
- életpálya-kompetencia kérdőívcsomag (Török, 2020)

Az alkotóműhely foglalkozások evidencia alapú fejlesztési folyamata

Mi jellemzi a 21. századi munkakörnyezet?

Milyen tartalmak, módszerek, eszközök, módosítása szükséges?

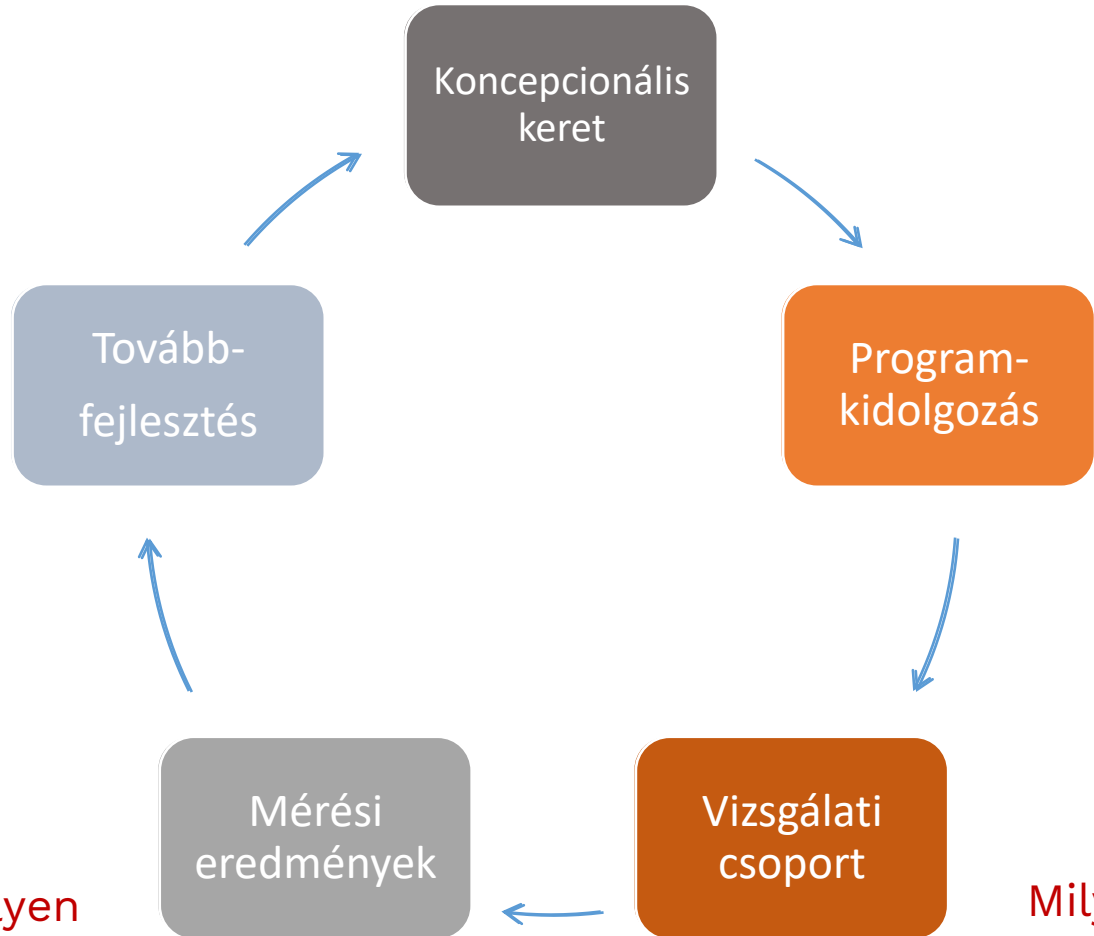
A szükséges kompetenciák milyen tartalmakat, módszereket igényelnek?

Mit és mivel mérjük? Milyen területeken/melyik alcsoportnál várható (jelentősebb) változás?

Milyen résztvevői kör tükrözi legjobban a munka változó világát?

A „jövő munkahelye”

Jelen

Munkakör
Szervezet
Homogén

Fegyelmezett
Konvergens
Specialista

Analóg
Tömeges
Nyersanyagigényes

Munkakörnyezet

Munkavállaló

Termék

Jövő

Projekt
Hálózat
Heterogén

Adaptív
Kreatív
Generalista

Digitális
Egyedi
Újrahasznosított

A „jövő munkahelye” mint tanulási környezet

Jelen

Munkakör
Szervezet
Homogén

Fegyelmezett
Konvergens
Specialista

Analóg
Tömeges
Nyersanyagigényes

Munkakörnyezet

Vegyes korosztály, tapasztalat,
képesség, akadályozottság

Munkavállaló

Szabad
kísérletezés

Termék

Alkotópedagógia (kódolás, robotépítés,
mikroelektronika, 3D tervezés)

Re-anyagok használata

Jövő

Projekt
Hálózat
Heterogén

Saját ötletek
/megoldások
támogatása

Csoportos és
egyéni
projektek

Adaptív
Kreatív
Generalista

Változatos
munkaformák

Technológiák
közti átjárás

Digitális
Egyedi
Újrahasznosított

Másolás nem
támogatott

Fejlesztési célterületek és tanulási eredmények

Tanulási eredmények (képesség dimenzió)

- ✓ Ötleteit mások ötleteivel összehangolva **közös projektet valósít meg.**
- ✓ Megvalósított projektjét **bemutató formájában előadja.**
- ✓ Saját **projektötletet dolgoz ki** önállóan vagy csoportban.
- ✓ Projektötlete kapcsán önálló **kutatómunkát végez** az internet és más források felhasználásával.
- ✓ Felhasználói leírás alapján működő **robotot épít és programoz.**
- ✓ Feladatkártyák alapján **mikrokontrollert programoz.**
- ✓ Áramköri rajz alapján **áramkört tervez és épít.**
- ✓ Egyszerű **3D tárgyakat tervez és nyomtat.**

Fejlesztési célterületek

„Munkakörnyezet”

**Együttműködési,
kommunikációs
képességek**

„Munkavállaló”

**Tervezési
képességek**

„Termék”

**Technológiai
képességek**

A program keretei és megvalósulása

Program jellege:

extrakurrikuláris – heti rendszerességű, 21 délutáni alkalom
(2021. december–2022. május), 120 perc/alkalom

Program felépítése:

- Bemeneti mérés
- Alapvető digitális maker technikák
- Kísérletezés önálló projektötletekkel
- Élhető város tervezése
- Városrész projektek megvalósítása
- Önálló projektek beépítése a városba
- Felkészülés a bemutatóra
- Prezentáció szülőknek
- Kimeneti mérés

Foglalkozások felépítése:

- Ráhangoló kör
- Feladat ismertetése
- Közös tervezés/alkotás
- Szabad alkotás
- Reflexiók kör
- Pakolás

Eszközök:

kódolás, robotépítés, mikroelektronika, 3D tervezés, tervezői és prezentációs technikák

Kettős (informatikus mérnök + gyógypedagógus) vezetés:

Czoch András, Glied Helga/Nagy-Várfalvi Dóra

HIPOTÉZIS 1 – Mindhárom célterületen szignifikáns változás következik be.

HIPOTÉZIS 2 – SNI tanulók esetében nagyobb mértékű fejlődés tapasztalható.

Csoportok összetétele (2 csoportban 15-15 fő):

- életkor: 11–22 év
- lakóhely: 12 település (Vác és környéke)
- iskolatípus: általános iskola, gimnázium, szakképző iskola, technikum, EGYMI
- SNI érintettség: 9 fő autizmus spektrumzavar, figyelemzavar, diszlexia, diszgráfia, látás- és beszédzavar

Mérőeszközök és célterületek

*Általános Képesség Teszt (GAT)

-Téri próba

-Nonverbális próba

*Mechanikai Értelmezés Teszt

*Kép-Mondat-Funkció (MONDALK) Teszt

-Képertelmezés (képi kreativitás)

-Funkciókeresés (produktív kreativitás)

*Ricossay-féle ujjügyesség vizsgáló

*Alapvető Pszichológiai Szükségletek Kielégítettsége és Frusztrációja Skála

-Autonómia kielégítettség

-Autonómia frusztráció

-Kapcsolódás kielégítettség

-Kapcsolódás frusztráció

-Kompetencia kielégítettség

-Kompetencia frusztráció

*Észlelt Énhatékonyság Skála

-Iskolai énhatékonyság

-Társas énhatékonyság

-Önszabályozási énhatékonyság

*Pályadiagnosztikai kérdőív

*Tanulási stílus2. kérdőív

Képességszint meghatározása

Technológiai készségek

Tervezési készségek

**Együttműködési,
kommunikációs készségek**

**Differenciálás, egyéni
fejlődési terv**

Mérhető jellemzők, tanulási tevékenységek

EREDMÉNYESSÉGVIZSGÁLAT

Problémamegoldás

Mechanikai értelmezés

Kreativitás (képértelmezés)

Ujjügyesség

DIFFERENCIÁLÁS

**EGYÉNI
FEJLŐDÉSI TERV**

Technológiai
készségek

Tervezési
készségek

Együttműködési,
kommunikációs
készségek

Kreativitás
(funkciókeresés)

Észlelt énhatékonyság

Alapvető pszichológiai szükségletek

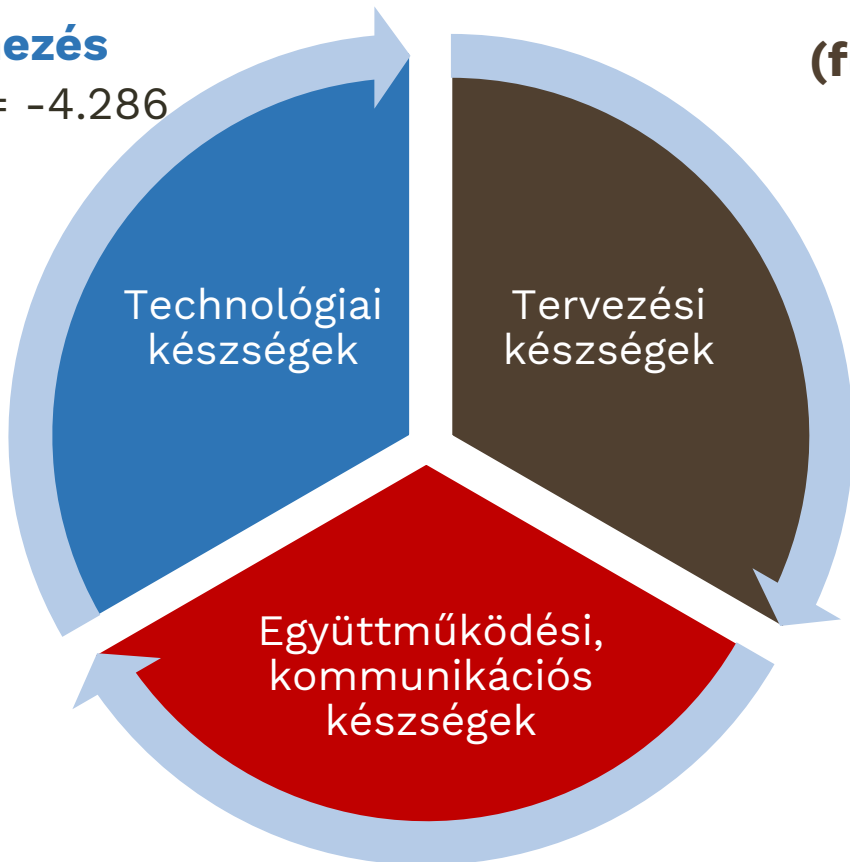
Tanulási stílus

Motivált viselkedés

Pályaérdeklődés

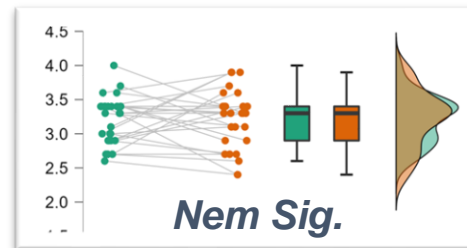
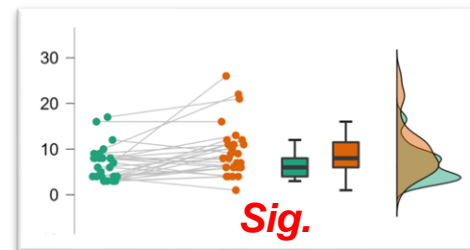
Mért változás: bemeneti és kimeneti értékek

EREDMÉNYESSÉGVIZSGÁLAT

Kreativitás (funkciókeresés)

Wilcoxon $W(26) = 68.000$
 $Z = -2.543$
 $p = < .0011$ (2-tailed)
 Effect Size = -0.528
 (Mdn = 6), (Mdn = 8.5)

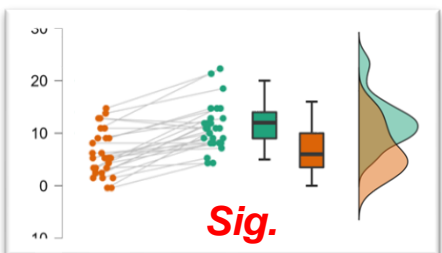
Mechanikai értelmezés

Wilcoxon $W(27) = 0.000$, $Z = -4.286$
 $p = < .001$ (2-tailed)
 Effect Size = -1.000
 (Mdn = 14), (Mdn = 17)

Kreativitás (képértelmezés)

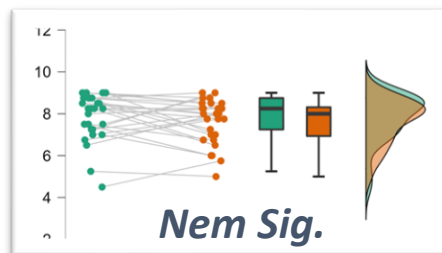
Student $t(26) = 6.680$
 $p = < .001$ (2-tailed)
 Effect Size = 1.286
 (M = 7.0) (M = 12.2)

Ujjügyesség

Alapvető pszichológiai szükségletek (kapcsolódás)

Észlelt énhatékonyság (társas énhatékonyság)

	Mechanikai értelmezés	Képertelmezés	Funkciókeresés
SNI (n = 8)	Wilcoxon W(7) = 0.000, Z = -2.521 p = 0.013 (2-tailed) Effect Size = -1.000 (Mdn = 15), (Mdn = 17)	Student t(7) = 2.260 p = 0.058 (2-tailed) (M = 9.2) (M = 13.6)	Student t(7) = 1.295 p = 0.237 (2-tailed) (M = 9.3) (M = 11.5)
Nem SNI (n = 20)	Student t(19) = 5.696 p = < .001 (2-tailed) Effect Size = 1.274 (M = 14.1) (M = 17.6)	Student t(18) = 7.079 p < .001 (2-tailed) Effect Size = 1.624 (M = 6.0) (M = 11.6)	Wilcoxon W(18) = 38.500, Z = -2.274 p = 0.024 (2-tailed) Effect Size = -0.595 (Mdn = 4), (Mdn = 7.5)
Tehetséges (n = 12)	Student t(11) = 5.286 p = < .001 (2-tailed) Effect Size = 1.526 (M = 17.5) (M = 20.7)	Student t(11) = 3.886 p = 0.003 (2-tailed) Effect Size = 1.122 (M = 10.5) (M = 15.0)	Wilcoxon W(11) = 9.000, Z = -2.134 p = 0.036 (2-tailed) Effect Size = -0.727 (Mdn = 9), (Mdn = 10)
Átlagos (n = 16)	Student t(15) = 4.453 p = < .001 (2-tailed) Effect Size = 1.113 (M = 12.2) (M = 15.3)	Student t(14) = 5.423 p < .001 (2-tailed) Effect Size = 1.400 (M = 4.1) (M = 10.0)	Student t(14) = 1.836 p = 0.088 (2-tailed) (M = 5.2) (M = 7.2)
Kettős különlegességű (n = 6)	Student t(5) = 3.782 p = 0,013 (2-tailed) Effect Size = 1.544 (M = 16.0) (M = 18.8)	Student t(5) = 1.389 p = 0.224 (2-tailed) (M = 11.3) (M = 14.3)	Student t(5) = 1.430 p = 0.212 (2-tailed) (M = 9.8) (M = 12.8)
Nem kettős különlegességű (n = 22)	Student t(21) = 5.700 p = < .001 (2-tailed) Effect Size = 1.215 (M = 14.0) (M = 17.3)	Student t(20) = 7.566 p < .001 (2-tailed) Effect Size = 1.651 (M = 5.7) (M = 11.6)	Wilcoxon W(20) = 45.500, Z = -2.221 p = 0.027 (2-tailed) Effect Size = -0.567 (Mdn = 4.5), (Mdn = 7.5)

	Mechanikai értelmezés	Képertelmezés	Funkciókeresés
SNI (n = 8)	Wilcoxon W(7) = 0.000, Z = -2.521 p = 0.013 (2-tailed) Effect Size = -1.000 (Mdn = 15), (Mdn = 17)	Student t(7) = 2.260 p = 0.058 (2-tailed) (M = 9.2) (M = 13.6)	Student t(7) = 1.295 p = 0.237 (2-tailed) (M = 9.3) (M = 11.5)
Nem SNI (n = 20)	Student t(19) = 5.696 p = < .001 (2-tailed) Effect Size = 1.274 (M = 14.1) (M = 17.6)	Student t(18) = 7.079 p < .001 (2-tailed) Effect Size = 1.624 (M = 6.0) (M = 11.6)	Wilcoxon W(18) = 38.500, Z = -2.274 p = 0.024 (2-tailed) Effect Size = -0.595 (Mdn = 4), (Mdn = 7.5)
Tehetséges (n = 12)	Student t(11) = 5.286 p = < .001 (2-tailed) Effect Size = 1.526 (M = 17.5) (M = 20.7)	Student t(11) = 3.886 p = 0.003 (2-tailed) Effect Size = 1.122 (M = 10.5) (M = 15.0)	Wilcoxon W(11) = 9.000, Z = -2.134 p = 0.036 (2-tailed) Effect Size = -0.727 (Mdn = 9), (Mdn = 10)
Átlagos (n = 16)	Student t(15) = 4.453 p = < .001 (2-tailed) Effect Size = 1.113 (M = 12.2) (M = 15.3)	Student t(14) = 5.423 p < .001 (2-tailed) Effect Size = 1.400 (M = 4.1) (M = 10.0)	Student t(14) = 1.836 p = 0.088 (2-tailed) (M = 5.2) (M = 7.2)
Kettős különlegességű (n = 6)	Student t(5) = 3.782 p = 0,013 (2-tailed) Effect Size = 1.544 (M = 16.0) (M = 18.8)	Student t(5) = 1.389 p = 0.224 (2-tailed) (M = 11.3) (M = 14.3)	Student t(5) = 1.430 p = 0.212 (2-tailed) (M = 9.8) (M = 12.8)
Nem kettős különlegességű (n = 22)	Student t(21) = 5.700 p = < .001 (2-tailed) Effect Size = 1.215 (M = 14.0) (M = 17.3)	Student t(20) = 7.566 p < .001 (2-tailed) Effect Size = 1.651 (M = 5.7) (M = 11.6)	Wilcoxon W(20) = 45.500, Z = -2.221 p = 0.027 (2-tailed) Effect Size = -0.567 (Mdn = 4.5), (Mdn = 7.5)

Eredmények, következtetések, továbbfejlesztés

EREDMÉNYEK

HIPOTÉZIS 1 – „Mindhárom célterületen szignifikáns változás következik be.”

A tervezési készségeknél igazolódott, a *technológiai* készségeknél nagyrészt igazolódott, az *együttműködési és kommunikációs* készségeknél nem igazolódott.

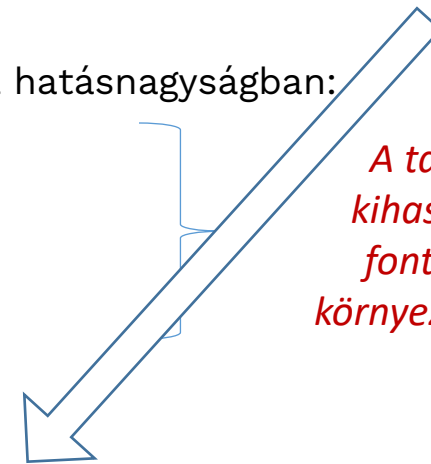
HIPOTÉZIS 2 – „SNI tanulók esetében nagyobb mértékű fejlődés tapasztalható.”

Nem igazolódott, ugyanakkor a Mechanikai értelmezés teszténél kimutatható különbség a hatásnagyságban:

- a tehetséges résztvevők javára az átlagos célcsoporttal szemben
- a kettős különlegességű résztvevők javára a nem kettős különlegességűekkel szemben

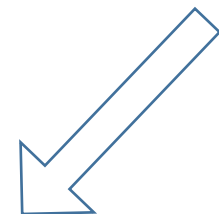
} *A technikai eszközök felfedezése elviszi a fókusz az együttműködéstől?*

} *A tanulási környezet jobb kihasználásának képessége fontosabb, mint a tanulási környezet relatív gazdagodása?*

TOVÁBBFEJLESZTÉSI IRÁNYOK

- együttműködési és kommunikációs készségek kiemelt fejlesztése → csoport módszeres megépítése
- „hozzáférhetőbb” tanulási környezet → több személyre szabott feladat, gyakoribb differenciálás

Felhasznált irodalom

Változó munkaerőpiac, munkakörnyezet, 21. századi kompetenciák

Csepeli Gy. (2020), Florida, R. (2012), Ford, M. (2017), Hámori B., Szabó K. (2012), Ibarra, H. (2003), Michaels, E., Handfield-Jones, H., Axelrod, B. (2001), Schwab, K. (2015), Tóth Kinga (2020), Vass Vilmos (2020)

Oktatási robotika, maker movement, digitális közösségi alkotóműhelyek

Alnajjar et al. (2022), Blikstein, P. (2018), Papert, S. (1980), Szakképzés 4.0. ... (2019)

Képességtesztek, munkadiagnosztikai eszközök

Bernáth L., N. Kollár K., Németh L. (2015), Katona N., Szitó I. (2021), Smith, P., Whetton, C. (2007), Szitó Imre, Rákóczi Emese (2019); *Technikai tesztkészlet...* (2011), Tóth-Király I. et al. (2022), Török R. (2016, 2020), *Ujjügyesség vizsgáló...* (é. n.)

Felhasznált irodalom

- Alnajjar et al. (2022). *Robots in Education Introduction to High-Tech Social Agents, Intelligent Tutors, and Curricular Tools*. Routledge, New York, London
- Bernáth László, N. Kollár Katalin, Németh Lilla (2015). *A tanulási stílus mérése*. ELTE Eötvös kiadó. Budapest (Iskolapszichológia Füzetek 36.)
- Blikstein, P. (2018). *Maker Movement in Education: History and Prospects*. In De Vries, M. J. (ed.) *Handbook of Technology Education*, Springer International Handbooks of Education, pp. 419–437.
- Csepeli György (2020). *Ember 2.0. A mesterséges intelligencia gazdasági és társadalmi hatásai*. Kossuth Kiadó Felsőbbfokú Tanulmányok Intézete, Budapest
- Florida, R. (2012). *The Rise of the Creative Class*. Basic Books, New York
- Ford, M. (2017). *Robotok kora. Milyen lesz a világ munkahelyek nélkül?* HVG Kiadó, Budapest
- Hámori Balázs, Szabó Katalin (szerk.) (2012). *Innovációs verseny. Esélyek és korlátok*. Corvinus Egyetem, Aula Kiadó Kft., Budapest
- Ibarra, H. (2003). *Working Identity: Unconventional Strategies for Reinventing Your Career*. Harvard Business School Press, Boston, Massachusetts
- Katona Nóra, Szitó Imre (2021). *A kibontakozó tehetség felismerését elősegítő képességmérések egyéni helyzetben. Tehetségazonosítást támogató mérőeszközök fejlesztése a Nemzeti Tehetség Központban*. Nemzeti Tehetség Központ, Budapest (Tehetségműhely 14.)
- Michaels, E., Handfield-Jones, H., Axelrod, B. (2001). *The War for Talent*. Harvard Business School Press, Boston
- Papert, S. (1980) *Mindstorms: Children, Computers, and Powerful Ideas*, Harvester Press, Brighton
- Schwab, K. (2015). *The Fourth Industrial Revolution. What It Means and How to Respond*. *Foreign Affairs*, December 12, 2015
- Smith, P., Whetton, C. (2007). *GAT. General Ability Tests. Kézikönyv*. OS Hungary Tesztfejlesztő Kft., Budapest

Felhasznált irodalom

- Szakképzés 4.0. A szakképzés és felnőttképzés... (2019). Innovációs és Technológiai Minisztérium, Budapest
- Szitó Imre, Rákóczi Emese (2019). Egy hazai fejlesztésű kreativitás teszt felhasználása hátrányos helyzetű tanulók kiemelkedő képességének azonosításához. In Kónyáné Tóth Mária, Molnár Csaba (szerk.) *Az oktatás átalakulása a tudástársadalom és a mesterséges intelligencia korában. XXI. Országos Közoktatási Szakértői Konferencia*. Suliszerviz Oktatási és Szakértői Iroda Kft., Suliszerviz Pedagógiai Intézet, Debrecen, pp. 328–337.
- *Technikai tesztkészlet. Mechanikai értelmezés MT4.2.* (2011). SHL Hungary Kft., Budaörs
- Tóth Kinga (2020). *A munkaerőpiaci tehetséghasználás*. Nemzeti Tehetség Központ, Budapest. (Tehetségműhely 4.)
- Tóth-Király István et al. (2022). Alapvető Pszichológiai Szükségletek Kielégítettsége és Frusztrációja Skála (Basic Psychological Need Satisfaction and Frustration Scale, BPNSFS) In Horváth Zs. et al. (szerk.) *Kérdőíves módszerek a klinikai és egészségpszichológiai kutatásban és gyakorlatban I.* Medicina Könyvkiadó Zrt., Budapest, pp. 56–60.
- Török Réka (2016). *A pályadöntési éhatékonyság sajátosságai és változási mintázatai sajátos nevelési igényű és tipikus fejlődésű középiskolások körében*. Doktori (PhD) disszertáció. ELTE, Budapest
- Török Réka (2020). The Founding of a Service Centre The Most Significant Results of the Content and Methodological Developments Conducted by the Kilátó Piarist Career Guidance and Labour Market Development Centre. *Fogyatékoság és Társadalom. Hungarian Journal of Disability Studies & Special Education*, 2020 special issue, pp. 88–103.
- *Ujjügyesség vizsgáló (Ricossay munkapróbája nyomán). Használati útmutató és Módszertan.* (é. n.) Struktúra Instruments Co. Ltd., Tura
- Vass Vilmos (2020). A tudásgazdaság és a 21. századi kompetenciák összefüggései. *Új Munkaügyi Szemle*, I. évf. 1. sz. pp. 30–37.

Köszönöm a figyelmet!

Elter András, elter.andras@kilato.piarista.hu

www.kilato.piarista.hu